

Nr 795.

Av herr **Lind**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, angående försvarsväsendets ordnande.*

I sitt den 30 juli 1935 avgivna betänkande, del III, »Marinorganisatio-
nen», anförde 1930 års försvarskommission på sid. 179 följande.

»Särskilda ögonläkare vid marinen.

För verkställande av ögonundersökningar och ögonbehandling äro i staten för närvarande anvisade dels tvenne arvoden å 1,170 kronor, ett vid vardera örlogsstationen, dels ett belopp av 1,500 kronor, avseende ögonundersökning å officerare och kadetter.

Den oftalmologiska sakkunskapen togs att börja med i anspråk vid uttagande av kanonriktare vid flottan. Sedermera har behovet av dylik sakkunskap undan för undan stegrats, och densamma erfordras för närvarande för undersökningar vid antagning och befordran av personal samt kontinuerlig ögonkontroll, för uttagning till riktare, avståndsobservatörer och eldledningsmän, för verkställande av utredningar såväl inom marinförvaltningen som å örlogsstationerna, för undervisning, för följande av facklitteraturen på området samt slutligen för ögonsjukvården å örlogsstationerna.

Det är fördenskull uppenbart, att tillgång till oftalmologisk sakkunskap kontinuerligt erfordras å båda örlogsstationerna, och att det nuvarande systemet med tillfälligt utgående arvoden vid ögonundersökningarnas utförande icke kan anses tillfredsställande. Upprepade framställningar hava också under årens lopp gjorts av de marina myndigheterna för att tillföra marinen erforderlig oftalmologisk sakkunskap.

Den 22 juni 1934 ingav chefen för sjöförsvarets kommandoexpedition till chefen för försvarsdepartementet en hemställan, att åt de marina myndigheterna måtte lämnas uppdrag att inkomma med utredning och förslag till omläggning av nuvarande ordning för ögonundersökningar vid marinen i avsikt att giva densamma en fastare form, varvid även borde beaktas möjligheten att anordna ögonbehandling vid örlogsstationerna.

Chefen för marininstaben och marinförvaltningen avgåvo efter erhållet uppdrag utlåtande i ärendet den 10 oktober 1934. De nämnda myndigheterna höllo därvid före, att den bästa lösningen av frågan vore att — i enlighet med ett av marinöverläkaren avgivet förslag — anställa tvenne utbildade ögonläkare såsom marinläkare av 1. graden. Enär detta förslag emellert i

vore av natur att böra föreläggas försvarskommissionen, ansågo sig myndigheterna böra hemställa, att Kungl. Maj:t — i syfte att få denna fråga snarast möjligt provisoriskt ordnad — ville föreslå 1935 års riksdag att 2 ögonläkare måtte få anställas såsom marinläkare av 1. graden med tjänstgöringsskyldighet vid Karlskrona och Stockholms örlogsstationer mot åtnjutande av ett arvode av 4,500 kronor respektive 3,500 kronor för år räknat. De nu i staten upptagna arvoden föreslogos samtidigt skola utgå ur staten. Myndigheterna ifrågasatte vidare, att ärendet därefter skulle överlämnas till försvarskommissionen.

Marinöverläkaren anmälde härvid avvikande mening och anförde, att det vore nästan utsiktslöst att för det av myndigheterna föreslagna arvodesbeloppet kunna förvärva kompetent sökande till platsen i Stockholm och att även beloppet för ifrågavarande läkare i Karlskrona vore för knappt tillmätt, samt att de av myndigheterna beräknade årliga kostnaderna för ögonundersökningarna borde beräknas till 9,340 kronor i stället för till 8,000 kronor, varigenom den totala kostnadsökningen för av honom föreslagna två beställningar i löneplan C, lönegrad 7, löneklass 13, skulle uppgå till sammanlagt 2,200 kronor.

Medicinalstyrelsen biträdde i avgivet yttrande marinöverläkarens förslag och tillstyrkte alltså inrättandet av två ögonläkarbeställningar, en i Stockholm och en i Karlskrona, med ställning för innehavarna såsom marinläkare av 1. graden vid marinläkarkåren samt med rätt för dem till pension.

Kungl. Maj:t fann vad i ärendet förekommit icke föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att handlingarna skulle överlämnas till försvarskommissionen för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommissionens uppdrag.

Försvarskommissionen.

Försvarskommissionen anser, att ifrågavarande spörsmål bör lösas i huvudsak enligt marinöverläkarens av medicinalstyrelsen biträdda förslag, men håller före, att det ur löneteknisk synpunkt knappast kan anses lämpligt, att beställning såsom marinläkare av 1. graden, vilken nu är uppförd i 10. lönegraden, uppföres jämväl i annan lönegrad. I analogi med förhållandena vid mariningenjörkåren, som inrymmer såväl mariningenjörer som specialingenjörer, synas ifrågavarande ögonläkare böra uppföras i beställning såsom *specialläkare* med lön enligt löneplan C, 13 löneklassen, samt genom särskilt beslut givas tjänsteställning såsom marinläkare av 1. graden i marinläkarkåren.»

I överensstämmelse härmed upptog kommissionen i sitt förslag två ögonläkare såsom »specialläkare» vid marinläkarkåren med årliga arvoden efter C 7, 13 löneklassen, d. v. s. 5,304 kronor i Karlskrona och 5,676 kronor i Stockholm.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 225 yttrar departementschefen (sid. 687):

»De ekonomiska förmånerna till de föreslagna ögonläkarna vid Karlskrona och Stockholms örlogsstationer synas mig lämpligen böra utgå i form av arvoden. I enlighet med vad chefen för marinstaben och marinförvaltningen tidigare anfört torde arvodena böra bestämmas till 4,500 kronor för ögonläkaren vid Karlskrona örlogsstation och 3,500 kronor för ögonläkaren vid Stockholms örlogsstation. Ifrågavarande ögonläkare torde böra erhålla tjänsteställning såsom marinläkare av 1. graden i marinläkarkåren.»

I anslutning härtill upptager den propositionen åtföljande staten ett arvode för ögonläkare i Karlskrona av 4,500 kronor och i Stockholm av 3,500 kronor.

Marinöverläkaren har i en av de till försvarskommissionen överlämnade handlingarna i ärendet med hänsyn till dessa av Kungl. Maj:t nu föreslagna arvoden anfört bl. a.:

»Den karaktär av provisorium, som vidlåder nuvarande ordning för oftalmologiska undersökningar och behandling samt oftalmologiska frågors handläggning, skulle härigenom långt ifrån säkert avhjälpas. Ögonläkarna bliva nämligen genom arvodesbeställningar icke tillräckligt fast bundna vid marinen för att densamma skall kunna få behörig nytta av dessa läkare. För att en ögonläkare skall kunna rätt bedöma marina frågor fordras nämligen ingående kännedom såväl om marinens organisation som om tjänstgöringen därstädes. Något sådant kan ej förutsättas bliva fallet med hänsyn till befattningar, som tillsättas mot arvoden för ett mindre antal år samt därför på ett föga önskvärt sätt kunna komma att byta innehavare. Endast på stat uppförda fasta beställningar i likhet med marinläkare av 1. graden men med för dessa ögonläkare lämpligt tillmätt avlöning jämte pension lämnar garanti för att desamma kunna antagas med erforderligt intresse komma att ägna sig åt sitt verksamhetsområde. I avseende å inplacering på stat, behörighetsvillkor, tillsättning efter ansökan under fri tävlan, tjänstgöringsförhållanden m. m. finnes redan vid marinläkarkåren en lämplig analogi i sjukhusläkarna, för vilka särskilda bestämmelser äro utfärdade. Något hinder för att på så sätt inordna ögonläkarna i marinläkarkårens organisation och uppföra dem på stat kan jag icke finna föreligga. De borde i så fall erhålla en avlöning, som enligt gällande avlöningsreglemente så nära som möjligt ansluter sig till de av mig angivna beloppen, 5,750 kronor, förslagsvis i 7. lönegraden, 13 löneklassen, av löneplan för civilmilitär personal. Detta motsvarar för officerare 2 lönegraden, 6 löneklassen, eller högsta avlöning för löjtnant. Skulle benämningen marinläkare av 1. graden utgöra ett hinder, kunna ifrågavarande läkare upptagas i staten helt enkelt såsom »ögonläkare» och genom särskilt nådigt beslut tilläggas titeln marinläkare av 1. graden i marinläkarkåren. Jag förutsätter icke för ögonläkarna någon successiv uppflyttning i högre löneklass, utan skulle de kvarstå i den ursprungliga i analogi med 15 och 16 lönegraderna för civilmilitärer samt 5—8 för officerare.»

Vad angår arvodesbeloppen, så har marinöverläkaren med hänsyn härtill

anfört, att det torde få anses nästan utsiktslöst att för desamma förvärva kompetenta och väl kvalificerade sökande ej blott i Stockholm utan även i Karlskrona. I dessa läkares tjänsteåligganden skulle nämligen ingå:

»A. Med hänsyn till marinens stridsduglighet.

1. Undersökning av officerare och kadetter för befordran enligt gällande föreskrifter.
2. Förekommande kontroll och undersökningar angående den navigerande personalen i avseende å färgsinne, ljussinne, synskärpa m. m.
3. Ögonundersökningar av riktare, eldledningsmän och avståndsobserveratorer enligt gällande bestämmelser.
4. Då så påkallas, biträde vid pågående skjutskolor.
5. Yttranden i marinmilitära oftalmologiska frågor.
6. Yttranden i andra ärenden, där oftalmologisk sakkunskap erfordras.
7. Undervisning vid marinläkarkurser och fackutbildningskurser för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare.
8. Att följa den vetenskapliga litteraturen och taga initiativ i frågor av vikt för marinens stridsvärde.

B. Med hänsyn till ögonsjukvården.

1. Polikliniska mottagningar.
2. Sjukhusvård.
3. Konsultationer, som påkallas vid sjukdomar i andra organ.
4. Undersökning och utredning av osäkra eller tvistiga refraktions-, färgsinne-, simulations- m. fl. fall jämte utlåtande över desamma.

C Registrering och journalföring.

över A 1—3 och 5—6, samt B 1—2 och 4.

Under A 2 och 3, samt B 1 och 3—4 upptagna åligganden äro mera omfattande i Karlskrona, varjämte B 2 endast förekomma därstädes. Däremot äro under A 1 samt 5—6 upptagna mer omfattande i Stockholm under det att A 4 ensamt förekommer därstädes. Särskilt de under A 5—6 och 8 äro i Stockholm av omfattande betydelse och ansvar med hänsyn till överstyrelsen. Ögonläkaren i Stockholm skulle dessutom få sitt verksamhetsområde vida mer splittrat utom i huvudstaden till Vaxholm, Hårsfjärden och Marstrand, vilket med hänsyn till privatpraktik kan föranleda vissa olägenheter. Här anförda olikheter mellan de två befattningarna synas icke böra föranleda någon skillnad i ögonläkarnas avlöning.»

Under återopande av vad sålunda anförts får jag alltså hemställa,

att riksdagen ville i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 besluta upptagande på marinläkarkårens stat av två ögonläkare med avlöning enligt gällande officersavlöningsreglemente (SFS 170/27) 7:e lönegraden löneklass 13 (C) samt med rätt att erhålla pension enligt gällande militära tjänstepensionsreglemente angivna grunder.

Stockholm den 20 april 1936.

Einar Lind.